

With the support of the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Екологічна політика європейського союзу Ecological Policy of the European Union

Jean Monnet Module

2018 - 2021

**600222-EPP-1-2018-1-UA-EPPJMO-
MODULE**

Земля не належить нам: ми належимо Землі

Марлі Матлін

Прояви екологічної кризи

- ✓ поступова зміна клімату планети внаслідок зміни балансу газів в атмосфері;
- ✓ забруднення атмосфери з утворенням кислотних опадів;
- ✓ ерозія ґрунту, опустелювання планети;
- ✓ загальне і місцеве руйнування біосферного озонового шару;
- ✓ радіоактивне зараження окремих територій;
- ✓ забруднення Світового океану важкими металами, складними органічними сполуками, нафтопродуктами, радіоактивними речовинами;
- ✓ насичення вод вуглекислим газом;
- ✓ скорочення біологічного розмаїття;
- ✓ погіршення середовища життя в населених пунктах, особливо на урбанізованих територіях;
- ✓ загальне виснаження і брак природних ресурсів тощо.

<https://www.youtube.com/watch?v=jS0ZIUtsQHg>

Екологічна політика ЄС

- це сукупність спільних дій і заходів країн-членів ЄС, спрямованих на забезпечення екологічних потреб свого населення, раціональне використання, охорону й відтворення природних ресурсів та підтримку екологічної безпеки.

Нормативно-правова база ЄС у сфері екології

- ✓ Римський договір 1957 р., стаття 36 якого дала право країнам-членам ЄС запроваджувати обмеження на імпорт, експорт, транзит у товарному обороті, виходячи з міркувань екологічної безпеки;
- ✓ Єдиний європейський акт (ЄЄА) 1986 р., який включив до Римського договору новий розділ щодо охорони навколишнього середовища;
- ✓ Маастрихтський договір про Європейський Союз 1992 р., який закріпив природоохоронні цілі організації - сприяння на міжнародному рівні заходам, що належать до регіональних та світових проблем навколишнього середовища;
- ✓ Амстердамський договір 1997 р., який закріпив принцип екологічної орієнтованості діяльності ЄС;

With the support of the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Нормативно-правова база ЄС у сфері екології

- ✓ Лісабонський договір 2007 р., який визначив основоположні цілі екологічної політики ЄС, до яких належать збереження, захист і покращення якості довкілля; захист здоров'я людей; виважене й раціональне використання природних ресурсів; розв'язання регіональних та всесвітніх проблем довкілля, а також боротьба зі зміною клімату;
- ✓ Директива 2004/35/ЄС Європейського Парламенту та Ради "Про екологічну відповідальність за попередження та ліквідацію наслідків завданої навколишньому середовищу шкоди від 21 квітня 2004 року;

With the support of the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Нормативно-правова база ЄС у сфері екології

- ✓ Директиви Європейського Союзу про захист тварин:
  - Директива 91/628/ЄС, узгоджена з Директивою 95/29/ЄС про захист тварин під час перевезення (транспортування);
  - Директива 98/58/ЄС від 20 липня 1998 року стосовно захисту тварин, що утримуються для сільськогосподарських потреб;
  - Директива 2010/63/ЄС від 22 вересня 2010 року про захист тварин, які використовуються для експериментів та інших наукових цілей;
- ✓ Директива 2008/50/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 21 травня 2008 року про якість атмосферного повітря та чистіше повітря для Європи;

Нормативно-правова база ЄС у сфері екології

- ✓ Директива 90/313/ЄЕС від 07.06. 1990 р. про доступ до екологічної інформації, спрямованої на забезпечення більшої прозорості для окремих 5 громадян та добровільних екологічних програм. Директива гарантує свободу доступу та поширення інформації про навколишнє середовище, якою володіють органи влади, та визначає загальні умови, відповідно до яких інформація про стан довкілля має бути доступна громадянському суспільству. Останнє через тиск, який може чинити на національну владу, здатне зробити значний внесок у підвищення поваги до екологічного законодавства;
- ✓ Директива Європарламенту та Ради 2003/4/ЄС щодо свободи доступу до інформації відносно стану навколишнього середовища, що замінює Директиву Ради 90/313/ЄЕС;

With the support of the
Erasmus+ Programme
of the European Union

ІСТОРІЯ СТАНОВЛЕННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ ПОЛІТИКИ ЄС

№	Період	Характеристика етапу
1	1957–1971 рр.	<ul style="list-style-type: none"> – відсутність в ЄС правової компетенції у сфері довкілля; – проведення одиничних факультативних заходів у сфері екології; – проблеми навколишнього середовища стосувалися значною мірою вторинного права, особливо в документах, спрямованих на здійснення сільськогосподарської та енергетичної політики країн ЄС; – усвідомлення країнами-членами ЄС необхідності запровадження заходів з екологічної безпеки (Римський договір 1957 року).
2	1972–1985 рр.	<ul style="list-style-type: none"> – проведення початкових заходів щодо захисту навколишнього середовища; – поява перших програм дій у сфері захисту довкілля; – початок розвитку правового регулювання у сфері екології; – гармонізація права держав-членів та видання директив-актів в екологічній сфері; – приєднання ЄС до міжнародних конвенцій з охорони довкілля (Конвенція про охорону дикої флори і фауни і природних місць мешкання в Європі 1979 р., Міжнародна угода з тропічної деревини 1983 р., Конвенція про транскордонне забруднення повітря на великі відстані 1979 р.).

ІСТОРІЯ СТАНОВЛЕННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ ПОЛІТИКИ ЄС

3	1986–1991 рр.	<ul style="list-style-type: none"> – закріплення компетенції у сфері охорони навколишнього середовища за інститутами ЄС; – внесення змін до Римського договору 1957 р. Єдиним Європейським Актом 1986 р.; – впровадження принципу субсидіарності у сфері охорони довкілля; – ріст правового регулювання природоохоронної діяльності на основі регламентів-актів екологічного законодавства держав-членів; – впровадження системи оцінки можливого впливу на навколишнє середовище, моніторингу; – поширення екологічної інформації, забезпечення доступу громадськості до неї і фінансування природоохоронних заходів.
4	1992–2002 рр.	<ul style="list-style-type: none"> – удосконалення екологічної політики ЄС; – визнання екологічної політики як одного з пріоритетних напрямів діяльності ЄС; – інституціональне закріплення питань екологічної політики і проблем навколишнього середовища в Договорах ЄС; – включення питань охорони довкілля в усі напрями політики ЄС.
5	2003 р. – сьогодні	<ul style="list-style-type: none"> – удосконалення правового регулювання охорони довкілля; – відновлення актів, що закладають правову базу системи збору й обробки екологічної інформації, моніторингу довкілля, механізму фінансування екологічних заходів; – спроби кодифікації численних норм у сфері екологічної стандартизації і сертифікації; – включення проблем захисту навколишнього середовища в проект Конституції ЄС.

<https://www.youtube.com/watch?v=ealS4DQBmog>

ПРИНЦИПИ ЕКОЛОГІЧНОЇ ПОЛІТИКИ ЄС

- принцип субсидіарності, який полягає у здійсненні спільної діяльності у тих сферах, де країни не можуть впоратися самі або таке вирішення буде більш ефективним, ніж на рівні держави);
- принцип обережності;
- принцип профілактики (принцип превентивних, попереджувальних дій), який полягає в тому, щоб завчасно уникати забруднення навколишнього середовища;
- принцип «винного», що являє собою ринковий інструмент охорони навколишнього середовища, який ґрунтується на передумові, згідно з якою витрати з усунення забруднення навколишнього середовища повинен брати на себе той, хто несе відповідальність за його виникнення;
- принцип екологічної орієнтованості, який полягає в тому, що будь-яка діяльність здійснюється з урахуванням потреб навколишнього середовища;
- принцип інтеграції екологічної політики у розроблення і проведення всіх інших політик ЄС, який базується на інтеграції екологічних питань у сферах сільського господарства, політики розвитку, підприємництва, енергетики, внутрішнього ринку, рибальства, досліджень, структурних фондів, транспорту, економічних та фінансових відносин, торговельних та зовнішніх відносин.

With the support of the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Структура екологічної політики ЄС

- ❖ А. Програми дій щодо навколишнього середовища.
- ❖ В. Горизонтальні стратегії.
- ❖ С. Міжнародне екологічне співробітництво.
- ❖ D. Оцінка впливу на навколишнє середовище та участь громадськості.
- ❖ Е. Впровадження, здійснення та моніторинг.

А. Програми дій ЄС у сфері навколишнього середовища

Назва програми	Характеристика
Перша програма дій із навколишнього середовища 1973–1976 рр.	<ul style="list-style-type: none"> – координувала природоохоронну діяльність Співтовариства в міжнародних організаціях; – в її рамках були прийняті Директива Ради 75/442 /ЄС про відходи, Директива Ради 75/440/ЄС про вимоги до якості поверхневих вод, призначених для забору питної води в державах-членах, Директива Ради 76/160/ЄС про якість води для купання.
Друга програма дій Європейських Співтовариств «Продовження та імплементація політики Європейського Співтовариства й програма дій із навколишнього середовища» 1977–1980 рр.	<ul style="list-style-type: none"> – запровадила дослідницькі програми з питань охорони навколишнього середовища («Наука і технології для охорони навколишнього середовища» (STEP) і «Європейська програма кліматології та природних регіонів» (ЕРОСН)).
Третя програма дій Європейського Співтовариства «Продовження та імплементація політики Європейського Співтовариства й програма дій із навколишнього середовища» 1981–1986 рр.	<ul style="list-style-type: none"> – запровадила нові положення, що стосувались чотирьох аспектів екологічної політики Співтовариства (необхідність подальшої інтеграції екологічної політики в інші секторні політики Співтовариства; необхідність посилення превентивних аспектів екологічної політики тощо).

Програми дій ЄС у сфері навколишнього середовища

Четверта програма дій із навколишнього середовища 1987–1992 рр.	– акцентувала увагу на таких сферах, як розроблення екологічних стандартів; забезпечення ширшого доступу громадськості до інформації та поширення екологічної інформації; ефективне й комплексне застосування чинного законодавства Співтовариства; управління всіма видами впливу на навколишнє середовище, а також розвиток екологічної освіти; охорона особливих природних та урбанізованих територій; створення нових робочих місць тощо.
П'ята програма дій «До сталого розвитку» 1993–2000 рр.	– запропонувала використовувати ринкові інструменти, механізми фінансової підтримки, горизонтальні інструменти, що включають статистичні дані, наукові дослідження, технологічний розвиток та ін.; – підкреслювала важливу роль неурядових організацій у сфері екологічної безпеки.
Шоста програма дій із навколишнього середовища «Довкілля-2010: наше майбутнє – наш вибір» 2002–2012 рр.	– основне завдання Програми – сприяння інтеграції екологічних інтересів у всі політики Співтовариства і досягненню сталого розвитку.

Сьома програма дій у галузі навколишнього середовища має наступні пріоритетні цілі:

- (а) захищати, зберігати та збільшувати природний капітал Союзу;
- (б) перетворити Союз на ресурсоефективну, «зелену» та конкурентоспроможну низьковуглецеву економіку;
- (в) оберігати громадян Союзу від пов'язаних із навколишнім середовищем навантажень і ризиків для здоров'я та добробуту;
- (г) максимально збільшити вигоди від екологічного законодавства Союзу шляхом покращення його дотримання;
- (г) поліпшити базу знань і доказів для політики Союзу в галузі навколишнього середовища;
- (д) забезпечити інвестиції для реалізації екологічної та кліматичної політики й усунути зовнішні екологічні наслідки економічної діяльності;
- (е) покращити екологічну інтеграцію та послідовність екологічної політики;
- (є) посилити сталість міст Союзу;
- (ж) підвищити ефективність розв'язання Союзом екологічних і кліматичних проблем міжнародного характеру.

With the support of the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Для того, щоб захищати, зберігати та збільшувати природний капітал Союзу, у Сьомій ПДОНС передбачено досягнення до 2020 року наступних результатів:

- ✓ припинення втрати біорізноманіття та деградації екосистемних послуг, включаючи запилення; збереження екосистем та їхніх послуг; відновлення щонайменше 15% деградованих екосистем;
- ✓ значне зменшення впливу навантаження на проміжні, прибережні та прісні води (зокрема поверхневі та ґрунтові) для досягнення, підтримання або покращення належного стану, згідно з Рамковою водною директивою;
- ✓ зменшення впливу навантаження на морські води з метою досягнення або підтримання належного стану навколишнього середовища, згідно з Рамковою директивою з Морської стратегії; раціональне управління прибережними зонами.

With the support of the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Для того, щоб захищати, зберігати та збільшувати природний капітал Союзу, у Сьомій ПДОНС передбачено досягнення до 2020 року наступних результатів:

- ✓ подальше зменшення забруднення атмосферного повітря та його впливу на екосистеми та біорізноманіття з довгостроковою метою - недопущення перевищення критичних навантажень і рівнів;
- ✓ раціональне управління земельними ресурсами Союзу, належний захист ґрунтів і активне здійснення рекультивації забруднених об'єктів;
- ✓ управління кругообігом споживних речовин (азоту і фосфору) у більш раціональний та ресурсоефективний спосіб;
- ✓ стале лісокористування; охорона і за можливості розширення лісів, їхнього біорізноманіття та послуг, надаваних лісами; посилення стійкості лісів до зміни клімату, пожеж, бурь, шкідників та захворювань.

With the support of the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Для того, щоб перетворити Союз на ресурсоефективну, «зелену» та конкурентоспроможну низьковуглецеву економіку, у Сьомій ПДОНС передбачено досягнення до 2020 року наступних результатів:

- ✓ виконання Союзом своїх завдання у сфері клімату та енергетики на 2020 рік і його робота у напрямку зменшення викидів ПГ до 2050 року на 80-95% порівняно з 1990 роком у рамках глобальних зусиль з обмеження зростання середньої температури до менш ніж 2°С порівняно з доіндустріальними показниками, причому ключовим кроком у цьому процесі має бути погодження рамкової кліматичної та енергетичної політики на 2030 рік;
- ✓ значне зменшення впливу всіх основних секторів економіки Союзу на навколишнє середовище, підвищення ресурсоефективності, запровадження методики порівняльного аналізу та вимірювання, встановлення ринкових та політичних стимулів із сприянням комерційним інвестиціям у ресурсоефективність, стимулювання «зеленого» зростання за допомогою заходів із сприяння інноваційній діяльності.

Для того, щоб перетворити Союз на ресурсоефективну, «зелену» та конкурентоспроможну низьковуглецеву економіку, у Сьомій ПДОНС передбачено досягнення до 2020 року наступних результатів:

- ✓ зменшення, завдяки структурним змінам у виробництві, технологіях та інноваціях, а також моделям споживання та способам життя, загального впливу виробництва і споживання на навколишнє середовище, зокрема у продовольчому, житловому і транспортному секторах;
- ✓ забезпечення безпечного управління відходами як ресурсом із попередженням шкоди для здоров'я людини та навколишнього середовища, зменшення абсолютних обсягів утворення відходів, у тому числі на душу населення, вивезення на полігони тільки залишкових відходів (тобто відходів, що не підлягають рециклінгу та утилізації), з урахуванням умов, передбачених у ст. 5(2) Директиви про полігони відходів, обмеження енергетичної утилізації тільки матеріалами, що не підлягають рециклінгу, з урахуванням ст. 4(2) Рамкової директиви про відходи;
- ✓ попередження або значне зменшення дефіциту води у Союзі. Директива Ради 1999/31/ЕС від 26 квітня 1999 р. щодо полігонів відходів (OJ L 182, 16.7.1999, р. 1).
- ✓ Директива 2008/98/ЕС про відходи та скасування деяких директив.

Для того, щоб оберігати громадян Союзу від пов'язаних із навколишнім середовищем навантажень і ризиків для здоров'я та добробуту, у Сьомій ПДОНС передбачено досягнення до 2020 року наступних результатів:4

- ✓ значне покращення якості зовнішнього повітря у Союзі з наближенням до рівнів, рекомендованих ВООЗ, а також покращення якості повітря всередині приміщень згідно з відповідними керівними документами ВООЗ;
- ✓ значне зниження шумового забруднення у Союзі з наближенням до рівнів, рекомендованих ВООЗ;
- ✓ отримання громадянами всього Союзу користі від високих стандартів на безпечну питну воду і воду для купання;
- ✓ досягнення переконливого прогресу в адаптації до наслідків зміни клімату.

Для того, щоб оберігати громадян Союзу від пов'язаних із навколишнім середовищем навантажень і ризиків для здоров'я та добробуту, у Сьомій ПДОНС передбачено досягнення до 2020 року наступних результатів:4

- ✓ ефективне усунення комбінованого впливу хімічних речовин і проблем безпеки, пов'язаних з ендокринними руйнівниками, у всьому відповідному законодавстві Союзу, оцінка та мінімізація ризиків для навколишнього середовища і здоров'я, зокрема здоров'я дітей, через використання небезпечних речовин, включаючи хімічні речовини у продукції; визначення довгострокових заходів для досягнення мети щодо створення нетоксичного середовища;
- ✓ відсутність шкідливих наслідків застосування засобів захисту рослин для здоров'я людини або неприйняттого впливу на навколишнє середовище, з раціональним використанням таких засобів;
- ✓ ефективне вирішення у законодавстві проблем безпеки, пов'язаних із наноматеріалами та матеріалами з аналогічними властивостями, у рамках узгодженого підходу.

With the support of the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Для того, щоб максимально збільшити вигоди від екологічного законодавства Союзу шляхом покращення його дотримання, у Сьомій ПДОНС передбачено досягнення до 2020 року наступних результатів:

- ✓ забезпечення доступу громадськості до відкритої інформації, яка демонструє, як виконується екологічне законодавство Союзу, згідно з Орхуською конвенцією;
- ✓ покращення дотримання конкретного законодавства в галузі навколишнього середовища;
- ✓ забезпечення дотримання екологічного законодавства Союзу на всіх адміністративних рівнях, гарантування однакових умов на внутрішньому рівні;
- ✓ зміцнення впевненості та довіри громадян до екологічного законодавства Союзу і забезпечення його дотримання;
- ✓ сприяння реалізації принципу ефективного правового захисту громадян та їхніх організацій.

Для того, щоб поліпшити базу знань і доказів для політики Союзу в галузі навколишнього середовища, у Сьомій ПДОНС передбачено досягнення до 2020 року наступних результатів:

- ✓ наявність у розпорядженні політиків і зацікавлених суб'єктів більш обґрунтованої основи для вироблення і реалізації політики в галузі навколишнього середовища і клімату, включаючи розуміння впливу діяльності людини на навколишнє середовище й вимірювання витрат і вигід від дій та витрат через бездіяльність;
- ✓ значне покращення розуміння виникаючих екологічних і кліматичних ризиків та здатності оцінювати їх і управляти ними;
- ✓ зміцнення взаємодії між наукою та політикою в галузі навколишнього середовища, включаючи доступність даних для громадян і внесок громадської науки;
- ✓ посилення впливу Союзу та його держав-членів на міжнародних науково-політичних форумах із метою вдосконалення бази знань щодо міжнародної політики в галузі навколишнього середовища.

Для того, щоб забезпечити інвестиції для реалізації екологічної та кліматичної політики й усунути зовнішні екологічні наслідки економічної діяльності, у Сьомій ПДОНС передбачено досягнення до 2020 року наступних результатів:

- ✓ досягнення цілей у галузі навколишнього середовища і клімату в економічно ефективний спосіб із забезпеченням цього процесу належним фінансуванням;
- ✓ збільшення фінансування видатків державного та приватного секторів у галузі навколишнього середовища і клімату;
- ✓ належна оцінка вартості природного капіталу та екосистемних послуг, а також вартості їхньої деградації, та врахування результатів оцінки у формуванні політики та інвестуванні.

With the support of the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Для того, щоб покращити екологічну інтеграцію та послідовність екологічної політики, у Сьомій ПДОНС передбачено досягнення до 2020 року наступних результатів:

- ✓ розроблення і реалізація галузевої політики на рівні Союзу та держав-членів у спосіб, який сприяє досягнення відповідних цілей та орієнтирів у галузі навколишнього середовища і клімату.

Для того, щоб підвищити ефективність розв'язання Союзом екологічних і кліматичних проблем міжнародного характеру, у Сьомій ПДОНС передбачено досягнення до 2020 року наступних результатів:

- ✓ повна інтеграція результатів Ріо+20 у внутрішню та зовнішню політику Союзу; ефективна участь Союзу в глобальних зусиллях із виконання погоджених зобов'язань, зокрема за Конвенціями Ріо, а також в ініціативах, спрямованих на заохочення глобального переходу до всеохоплюючої та «зеленої» економіки в контексті сталого розвитку та подолання бідності;
- ✓ надання Союзом ефективної підтримки національним, регіональним і міжнародним зусиллям із вирішення екологічних і кліматичних проблем та з забезпечення сталого розвитку;
- ✓ зменшення впливу споживання у Союзі на навколишнє середовище поза його межами

Рішення № 1386/2013/EU ЄВРОПЕЙСЬКОГО ПАРЛАМЕНТУ ТА РАДИ від 20 листопада 2013 р. про Загальну програму дій Союзу з охорони навколишнього середовища до 2020 року «Жити добре в рамках обмеженості ресурсів нашої планети»

Нижчевикладене бачення на 2050 рік покликано сприяти спрямуванню дій на період до 2020 року і на наступні роки:

У 2050 році ми живемо добре, але в умовах екологічних меж планети. Наше процвітання і здорове навколишнє середовище обумовлені інноваційною, циркулярною економікою, де ніщо не марнується і де забезпечується раціональне управління природними ресурсами, а біорізноманіття захищається, ціниться та відновлюється у способи, які посилюють стійкість нашого суспільства. Наше низьковуглецеве зростання вже давно відокремлене від використання ресурсів, що задає темп розвитку безпечного і сталого глобального суспільства.

Рішення № 1386/2013/EU ЄВРОПЕЙСЬКОГО ПАРЛАМЕНТУ ТА РАДИ від 20 листопада 2013 р. про Загальну програму дій Союзу з охорони навколишнього середовища до 2020 року «Жити добре в рамках обмеженості ресурсів нашої планети»

Нижчевикладене бачення на 2050 рік покликано сприяти спрямуванню дій на період до 2020 року і на наступні роки:

У 2050 році ми живемо добре, але в умовах екологічних меж планети. Наше процвітання і здорове навколишнє середовище обумовлені інноваційною, циркулярною економікою, де ніщо не марнується і де забезпечується раціональне управління природними ресурсами, а біорізноманіття захищається, ціниться та відновлюється у способи, які посилюють стійкість нашого суспільства. Наше низьковуглецеве зростання вже давно відокремлене від використання ресурсів, що задає темп розвитку безпечного і сталого глобального суспільства.

With the support of the
Erasmus+ Programme
of the European Union

В. Горизонтальні стратегії

- У 2001 р. ЄС запровадив Стратегію сталого розвитку, доповнивши тим самим попередню Лісабонську стратегію сприяння зростанню та створенню робочих місць із екологічним виміром.
- Поновлена у 2006 році для поєднання внутрішнього та міжнародного вимірів сталого розвитку стратегія ЄС визначає прагнення до постійного покращення якості життя шляхом сприяння процвітання, захисту навколишнього середовища та соціальній згуртованості.
- Стратегія розвитку «Європа-2020» має на меті формувати «розумне, всеосяжне та стійке зростання».
- Провідна ініціатива Європи з ефективними ресурсами вказує шлях до сталого зростання та підтримує перехід до економічно ефективного та низьковуглецевого господарства.
- У 2011 році у Стратегії ЄС щодо біорозмаїття ЄС зобов'язався припинити втрату біорізноманіття та екосистемних послуг до 2020 року.

With the support of the
Erasmus+ Programme
of the European Union

В. Горизонтальні стратегії

- У стратегії «Європа-2020» закладено всього 5 показників, досягнути яких планується шляхом реалізації даної стратегії:
  - рівень зайнятості населення у віці 20-64 років повинен становити 75%;
  - інвестиції у наукові дослідження та розробки повинні складати 3% від ВВП Євросоюзу;
  - скорочення викидів вуглекислого газу до 30%;
  - частка осіб, які передчасно залишили школу не повинна перевищувати 10%, не менше 40% молоді повинні мати вищу освіту;
  - скорочення на 20 млн. кількості осіб, яким загрожує небезпека опинитись за межею бідності.
- У стратегії «Європа-2020», яка охоплює 28 держав, всього три лаконічних пріоритети:
  - розумний розвиток (оснований на знаннях та інноваціях);
  - сталий розвиток (більш ефективне використання ресурсів, захист довкілля);
  - розвиток, що сприяє соціальній та територіальній згуртованості.

With the support of the
Erasmus+ Programme
of the European Union

В. Горизонтальні стратегії

Також в рамках стратегії «Європа-2020» визначено 7 ключових ініціатив:

- поліпшення фінансування наукових досліджень і інновацій, щоб гарантувати, що інноваційні ідеї можуть бути перетворені на нові продукти і послуги;
- підвищення ефективності систем освіти і полегшення вступу молоді на ринок праці; поширення високошвидкісного Інтернету;
- перехід до низьковуглецевої економіки, більш широке використання відновлюваних джерел енергії, модернізація транспортного сектору і підвищення енергоефективності;
- поліпшення бізнес-середовища, особливо для малих і середніх підприємств, а також підтримки розвитку сильної і стійкої виробничої бази, здатної конкурувати на світових ринках; модернізація ринків праці та розширення можливостей людей шляхом навчання протягом усього життя з метою підвищення професійної активності та адаптованості до попиту на ринку праці;
- забезпечення соціальної та територіальної згуртованості, щоб вигоди від економічного зростання та зайнятості були якомога більш поширеними, а люди, що живуть в умовах бідності та соціальної ізоляції, мали можливість жити гідно і брати активну участь у житті суспільства.

With the support of the
Erasmus+ Programme
of the European Union

С. Міжнародне екологічне співробітництво

- ЄС відіграє ключову роль у міжнародних екологічних переговорах.
- Він є учасником численних глобальних, регіональних чи субрегіональних екологічних угод з широкого кола питань, таких як охорона природи та біорізноманіття, зміна клімату та транскордонне забруднення повітря чи води.
- На 10-й конференції Сторін Конвенції про біологічне різноманіття, що відбулася в Нагої (Японія) у 2010 році, ЄС зробив великий внесок у досягнення домовленості щодо глобальної стратегії припинення втрати біорізноманіття до 2020 року.

With the support of the
Erasmus+ Programme
of the European Union

С. Міжнародне екологічне співробітництво

- Європейський Союз допоміг сформуванню декілька основних міжнародних угод, прийнятих у 2015 році на рівні ООН, таких як:
  - Порядок денний у сфері сталого розвитку до 2030 року (який включає 17 глобальних цілей сталого розвитку та 169 пов'язаних із ними цілей);
  - Паризька кліматична угода;
  - Сендайська рамкова програма зі зменшення ризику стихійних лих на 2015-2030 роки.
- Того ж року він також став учасником Конвенції про міжнародну торгівлю видами дикої фауни і флори, що перебувають під загрозою зникнення (CITES) 1973 року.

With the support of the
Erasmus+ Programme
of the European Union

D. Оцінка впливу на навколишнє середовище та участь громадськості

- Окремі проекти (приватні чи державні), які можуть мати істотний вплив на навколишнє середовище, наприклад, будівництво автомагістралі чи аеропорту, підлягають оцінці впливу на навколишнє середовище.
- Рівним чином, ряд громадських планів та програм (наприклад, щодо землекористування, транспорту, енергетики, відходів або сільського господарства) підлягають аналогічному процесу, який називається стратегічною екологічною оцінкою.
- Тут екологічні міркування вже інтегровані на етапі планування, і можливі наслідки враховуються до затвердження чи дозволу проекту для забезпечення високого рівня охорони навколишнього середовища. В обох випадках консультація з громадськістю є центральним аспектом.

With the support of the
Erasmus+ Programme
of the European Union

D. Оцінка впливу на навколишнє середовище та участь громадськості

- Слід також згадати й Орхуську конвенцію про доступ до інформації, участь громадськості у прийнятті рішень і доступ до правосуддя з питань, що стосуються довкілля, багатосторонню екологічну угоду під егідою Європейської економічної комісії ООН, яка набула чинності в 2001 році і стороною якої є ЄС та всі його держави-члени.
- Вона гарантує три права для громадськості:
  - участь громадськості у прийнятті екологічних рішень;
  - доступ до екологічної інформації, що зберігається державними органами (наприклад, про стан навколишнього середовища чи здоров'я людей, коли це впливає попереднє);
  - право доступу до правосуддя, коли інші два права не були враховані.

With the support of the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Е. Впровадження, впровадження та моніторинг

- Щоб протистояти великій невідповідності рівня виконання між державами-членами, у 2001 році Європейський Парламент та Рада прийняли (необов'язкові) мінімальні стандарти екологічних інспекцій.
- Для вдосконалення виконання законодавства ЄС про навколишнє середовище держави-члени повинні передбачити ефективні, пропорційні та перешкоджаючі кримінальні санкції за найтяжчі екологічні правопорушення. До них належать, наприклад: незаконне викид або викид речовин у повітря, воду чи ґрунт; незаконна торгівля дикою природою; незаконна торгівля озоноруйнівними речовинами; і незаконне відвантаження або захоронення відходів.

With the support of the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Е. Впровадження, впровадження та моніторинг

- Мережа Європейського Союзу з питань імплементації та виконання природоохоронного законодавства (IMPEL) - це міжнародна мережа органів охорони навколишнього середовища держав-членів ЄС, країн-членів ЄС та країн-кандидатів, а також Норвегії, створена для посилення правозастосування шляхом надання платформи для розробників політики, екологічних питань інспектори та правоохоронці для обміну ідеями та найкращою практикою.
- У травні 2016 року Комісія розпочала Огляд впровадження екологічних питань - новий інструмент, розроблений для сприяння повному виконанню екологічного законодавства ЄС, який поєднується з його перевіркою придатності (Регулююча програма придатності та ефективності - REFIT) щодо моніторингу та звітності за зобов'язаннями згідно чинне законодавство ЄС, щоб зробити його простішим та дешевшим.

With the support of the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Е. Впровадження, впровадження та моніторинг

- У 1990 році було створено Європейське агентство з навколишнього середовища ([ЄЕП](#)), що базується в Копенгагені, щоб підтримувати розробку, реалізацію та оцінку екологічної політики та інформувати широку громадськість з цього питання.
- Це агентство ЄС (відкрите для нечленів ЄС) відповідає за надання надійної та незалежної інформації про стан та перспективи довкілля. Тому воно збирає, управляє та аналізує дані та координує європейську мережу інформації та спостереження щодо навколишнього середовища ([Eionet](#)).
- Щоб допомогти розробникам політики приймати обґрунтовані рішення та розробляти екологічне законодавство та політику, ЄС також виконує Європейську програму спостереження за землею ([Коперник](#)), де розглянуто, серед інших проблем, сушу, море, атмосферу та зміни клімату.

With the support of the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Е. Впровадження, впровадження та моніторинг

- Що стосується забруднюючих речовин, що потрапляють у повітря, воду та землю, а також передачі відходів та забруднюючих речовин у стічні води за межами місця, Європейський реєстр викидів та перенесення забруднюючих речовин (E-PRTR) надає ключові екологічні дані з більш ніж 30 000 промислових об'єктів в ЄС, а також в Ісландії, Ліхтенштейні, Норвегії, Сербії та Швейцарії. Реєстр доступний для громадськості безкоштовно в Інтернеті.

Інструменти екологічної політики Єс

Назва інструменту	Сутність інструменту
LIFE	фінансовий інструмент екологічного захисту, який спрямований на сприяння розвитку, впровадженню й оновленню екологічної політики та законодавства Співтовариства
Угоди про охорону довкілля	мета – покращення екологічних аспектів діяльності підприємств та впровадження методів сталого виробництва шляхом заохочення добровільних заходів та угод щодо охорони довкілля
Екологічні мита та податки	мета – сприяння застосуванню державами-членами фіскальних інструментів підвищення ефективності екологічної політики та забезпечення використання екологічних мит і податків у відповідності до законодавства Співтовариства
Екомаркування продукції	екомаркування має на меті рекламування продукції зі зменшеним негативним впливом на довкілля (порівняно з іншими продуктами тієї самої групи)
Система екологічного менеджменту та екологічного аудиту Співтовариства (EMAS)	спрямована на забезпечення постійного вдосконалення ефективності екологічної діяльності європейських організацій, а також забезпечення громадськості та зацікавлених сторін відповідною інформацією
Екологічні перевірки – мінімальні критерії	забезпечення більшої відповідності, а також більшої однаковості у застосуванні та впровадженні законодавства Співтовариства щодо охорони довкілля шляхом надання мінімальних критеріїв організації, проведення, пост-контролю та опублікування результатів екологічних перевірок в усіх державах-членах
Європейський реєстр викидів та перенесення забруднюючих речовин (PRTR)	покращення громадського доступу до інформації про стан довкілля та сприяння у такий спосіб запобіганню та зменшенню забруднення у довгостроковій перспективі

Механізми екологічного управління ЄС

- ✓ платежі за природокористування, що представляють собою платежі за використання того чи іншого природного ресурсу (наприклад, парку, місць для риболовлі або полювання);
- ✓ податки, призначені для забезпечення раціонального використання природних ресурсів і не компенсуються платежами за їх використання;
- ✓ субсидії у вигляді всіх форм щодо фінансової допомоги, що надається забруднювачам або користувачам природних ресурсів на цілі охорони навколишнього середовища (безоплатні позики, пільгові позики, зниження податкових ставок, прискорена амортизація і т.д.);

With the support of the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Механізми екологічного управління ЄС

- ✓ виплати компенсацій за завдану екологічну шкоду: суми, що сплачуються згідно з цивільним законодавством в порядку компенсації за шкоду, заподіяну діяльністю, що викликає забруднення навколишнього середовища. Подібні суми можуть бути виплачені постраждалим реципієнтам (наприклад, у випадках хронічного або випадкового забруднення) або державі. Виплати можуть здійснюватися у рамках конкретних норм правової відповідальності та прийнятих систем компенсації, або ж в рамках компенсаційних фондів, які фінансуються за рахунок внесків потенційних забруднювачів;
- ✓ перепродаж (передача) дозволу, права або квоти – засновано на принципі, що будь-яке збільшення ступеня використання природних ресурсів має бути компенсовано зниженням на еквівалентну величину, а іноді й більше.

With the support of the
Erasmus+ Programme
of the European Union

- ✓ Політику ЄС у сфері захисту навколишнього середовища фінансують держави-члени.
- ✓ Однак, якщо заходи природоохоронної політики потребують непропорційно високих витрат, порівняно з можливостями органів влади держави-члена,
- ✓ Рада ЄС може ухвалювати відповідні положення з тимчасовими відступами від фінансових вимог.
- ✓ Види діяльності, які Співтовариство здійснює чи має намір здійснювати для захисту навколишнього середовища й збереження природи як в Європі, так і в усьому світі, стають дедалі дорожчими, а отже їх слід планувати на довгострокову перспективу.
- ✓ Усвідомлення цих реалій надало потужний імпульс створенню фінансових програм.

With the support of the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Основними суб'єктами ініціювання та імплементації екологічної політики ЄС

- Європейська комісія (Комісія ЄС);
- Генеральний Директорат з питань довкілля;
- Рада ЄС;
- Європейський парламент;
- Європейське екологічне агентство;
- Суд ЄС.

With the support of the
Erasmus+ Programme
of the European Union

<https://www.youtube.com/watch?v=AjUtzPG6UcQ>

<https://www.youtube.com/watch?v=ad0EuJjs8js>

Напрями екологічної політики ЄС: боротьба зі змінами клімату

- Європейський Союз має одну з провідних найбільших економік, що стосується боротьби з викидами парникових газів.
- До 2018 року він скоротив викиди парникових газів на 23% порівняно з рівнями 1990 року, і він зобов'язується досягти скорочення на 40% до 2030 р.
- У грудні 2019 року Європейська Комісія представила Європейську Зелену Угоду, тобто пакет заходів, спрямованих на стимулювання скорочення його викидів парникових газів до 2030 року та декарбонізацію економіки ЄС до 2050 року, відповідно до його зобов'язань, передбачених Паризькою угодою.

With the support of the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Напрями екологічної політики ЄС: біорізноманіття, землекористування та лісове господарство

- Конференція ООН з питань довкілля та розвитку 1992 р. ознаменувала собою важливий крок у напрямку збереження біорізноманіття та охорони природи завдяки прийняттю Конвенції про біологічне різноманіття.
- ЄС відіграв важливу міжнародну роль у пошуку рішень з питань втрати біорізноманіття, зміни клімату та знищення тропічних лісів.
- У 2011 році ЄС взяв на себе зобов'язання припинити втрату біорізноманіття та деградацію екосистемних послуг в ЄС до 2020 року.

With the support of the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Напрями екологічної політики ЄС: біорізноманіття, землекористування та лісове господарство

- Залишаються інші цілі, визначені Директивою про існування або Конвенцією про міжнародну торгівлю видами дикої фауни і флори, що перебувають під загрозою зникнення (CITES), що потребують досягнення.
- Очікується, що приєднання ЄС до глобальної Паризької кліматичної угоди з метою пом'якшення наслідків змін клімату, та подальше законодавство ЄС щодо імплементації цієї угоди матиме позитивний вплив на збереження біорізноманіття та лісів у наступні десятиліття.
- З 1992 року програма LIFE є найважливішим фінансовим інструментом захисту біорізноманіття та лісів в ЄС.

With the support of the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Напрями екологічної політики ЄС: охорона та управління водними ресурсами

- Вода має важливе значення для життя людини, тварин і рослин, а також для економіки.
- Її захист та управління водними ресурсами виходять за межі національних кордонів.
- Рамкова директива ЄС щодо водних ресурсів (WFD) встановлює правову базу для охорони та відновлення чистої води в ЄС та для забезпечення її довгострокового сталого використання. Вона доповнюється більш конкретним законодавством, таким як: Директива про питну або воду для купання, Директива про повені та Рамкова директива морської стратегії, а також міжнародними угодами.

Напрями екологічної політики ЄС: забруднення повітря та шумове забруднення

- Забруднення повітря та надмірний шум шкодять нашому здоров'ю та навколишньому середовищу.
- Забруднення повітря в основному відбувається внаслідок промисловості, транспорту, виробництва енергії та сільського господарства.
- Стратегія якості повітря в ЄС має на меті досягти повної відповідності чинному законодавству щодо якості повітря до 2020 року та встановлює довгострокові цілі на 2030 рік.
- Директива про екологічний шум допомагає визначити рівень шуму в ЄС та вжити необхідних заходів для їх зниження до прийняттого рівня.
- Окреме законодавство регулює забруднення повітря та шуму від конкретних джерел.

With the support of the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Напрями екологічної політики ЄС: ефективність використання ресурсів та циркулярна економіка

- Минулі та сучасні структури використання ресурсів призвели до високого рівня забруднення, деградації навколишнього середовища та виснаження природних ресурсів.
- Політика ЄС щодо відходів має давню історію і традиційно орієнтується на більш екологічно стійке управління відходами.
- Дорожня карта до енергоефективної Європи та пакетної циркулярної економіки повинні змінити цю тенденцію, перетворивши економіку ЄС на стійку до 2050 року.
- Чотири нові директиви щодо відходів у нещодавньому пакеті циркулярної економіки запроваджують нові цілі щодо управління відходами щодо запобігання, повторного використання, переробка та звалища.

With the support of the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Напрями екологічної політики ЄС: стале споживання та виробництво

- Стале зростання є однією з головних цілей Європейського Союзу.
- Зіткнувшись із дефіцитом природних ресурсів у світі, головне завдання для виробників та споживачів стало «робити більше з меншими». Щоб вирішити цю проблему в період швидких змін клімату та зростаючого попиту на енергію та ресурси, ЄС запровадив цілу низку політик та ініціатив, спрямованих на стале споживання та виробництво.
- Вони повинні покращувати загальну екологічну ефективність продукції протягом їх життєвого циклу, стимулювати попит на кращі товари та виробничі технології та допомагати споживачам робити усвідомлений вибір.

Напрями екологічної політики ЄС: хімічні речовини та пестициди

- Законодавство ЄС про хімічні речовини та пестициди спрямоване на захист здоров'я людини та навколишнього середовища та запобігання бар'єрам у торгівлі.
- Воно складається з правил, що регулюють маркетинг та використання окремих категорій хімічної продукції, набору узгоджених обмежень щодо випуску на ринок та використання конкретних небезпечних речовин та препаратів, а також правил, що регулюють великі аварії та експорт небезпечних речовин.
- Під терміном «пестициди» групуються речовини, що використовуються для придушення, викорінення та запобігання організмам, які вважаються шкідливими.
- Вони включають біоцидні засоби та засоби захисту рослин.
- Найважливішим досягненням на рівні ЄС є Регламент REACH, який регулює реєстрацію, оцінку та дозвіл небезпечних речовин та обмеження, що застосовуються до них.

With the support of the
Erasmus+ Programme
of the European Union

**Любіть та бережіть
свою планету!**

